

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library
S.D.P.B.

Coll. No. 126.

१२६

Title NAVAGRAHAMAKHAPRAYOGA.

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 126

Subject : *Dharmasutras*

Title : *Nareshwar Mahesh Prasad and V. V. G. G. G. G.*

Author : _____

Scribe : _____

Date of the work : _____

Date of the Ms. : *V. S. 1966*

Place of the work : _____

Place of the Ms. : _____

Size : *4.5" x 4.6"*

Extent : *Page 21*

Language : *Sanskrit*

Script : *Devanagari*

Remarks : *Complete*

५०॥ नमः श्रीगणेशाय ॥ नत्वा शौनकमाचार्यतदुक्तस्य यथाविधिः ॥ नवग्रहमरवस्यापि
 प्रयोगं वक्षि दीपवत् ॥ १॥ ग्रह तारा बलं लब्ध्वा शुभलभं विलोकयेत् ॥ नोपसर्गानि च शा
 धिनधिपीडा हरिष्यजा ॥ २॥ नारि सिर्जयते नित्यं नृत्वे दं स्वर्गमोक्षदं ॥ विवाहोऽवमांग
 लोः ॥ नैश्चान्यैः प्रयोजनैः ॥ ३॥ प्रथमं शांतिकं कुर्यात् पश्चात्कर्मसमाचरेत् ॥ ग्रहकर्मविनायकं
 करोति तु विमानवः ॥ ४॥ तत्सर्वनिःफलं यांति नृत्तघ्ने सुत्ततं यथा ॥ वर्षे वर्षे प्रकर्तव्यं श्री
 मद्भिः शुभकांक्षितः ॥ ५॥ सूर्यः सोमस्तथा नैमो बुधो जीवः सुतो र्क्षजः ॥ राहुः केतुरमीशोक्ता
 ग्रहा लोकादितावदाः ॥ ६॥ विंशतिर्गृहे नास्ति ग्रहपीडा समागताः ॥ श्रद्धया स्वल्पवित्तेन
 तमेकं पूजयेद् ॥ ७॥ ग्रहयज्ञस्त्रिधा शोक्तः पुराणश्रुतिको विद्वैः ॥ प्रथमो युतशोमः स्या

द्वितीयो मस्ततः परः ॥ ८॥ तृतीयः कोटि शोमस्तु सर्वकामफलप्रदः ॥ जयं वा विजयं वापि
 मंडपं कारयेद्भुजं ॥ ९॥ जयोऽष्टकरः शोको विजयो दशहस्तकः ॥ अयुतार्थे सत्तद्वारमै
 श्रांसौम्यामथापि वा ॥ १०॥ उत्तरे उचउदरमित्येकं शौनको ब्रवीत् ॥ अश्वत्थोऽंबरः प्र
 ह्ववटशारवास्ततानि च ॥ ११॥ मंडपस्य प्रतिदिशं द्वा रा एते तानि कारयेत् ॥ तोरणानि च
 तान्येव शंखचक्रगदां बुजं ॥ १२॥ अग्निमीलेति मंत्रेण दापयेत्पूर्वतो रणं ॥ प्रतिवेदं प्र
 तिद्वारं मंत्रावृत्या उ कारयेत् ॥ १३॥ पीतारक्तासितानीलाश्चेताचित्राप्रवालिका ॥ शु
 क्राचित्रा तथा तस्मापताकाः पूर्वदिक् क्रमात् ॥ १४॥ मंडपस्य विधिं नृत्तमुक्ता कुंड
 लकथ्यते ॥ गृहस्थे शानदिक् नागे पूर्ववा चोत्तरे यथा ॥ १५॥ तत्र कुंडं प्रकर्तव्यं चतुर

स्वकरावधि॥ रातेराताई के हो मे मुष्टिर निप्रमाणतः॥१६॥ सहस्रायुत हो मे उ हस्तं हस्त
 दयं मतं॥ त्रिमेखलं सहस्रे उ अथ वाचैक मेखलं॥१७॥ अयुते दिगुणं शोक्तं चतुर संसर्प
 ततः॥ लक्ष हो मे च उ हस्तं कोटि हो मेऽष्ट संख्याया॥१८॥ द्वित्रि उ र्यगुलाः कार्या मेखला सु
 सहस्रिके॥ अयुते त्रिचतुः षट् विस्तारो ब्रूयोरपि॥१९॥ मेखला पंच कोटो यषिट् पंचा
 द्विपल्लवैः॥ लक्ष हो मे तथा कोटौ मेखला कुंड सारतः॥२०॥ राते विस्तार माने न कुंडे कुंड
 डे समेखलं॥ समं चतुरस्रः स्यात् क्षाया रज्जुर्द्विक एतलं॥ नार निप्रदेशे न वितस्तीनां समासो
 विद्यते॥२१॥ यावत्प्रमाण रज्जुः स्यात्तावदेवागमो न वेत्॥ आगमार्धे निवेष्टुं कुस्तर्द्धे न
 निरुंभनं॥२२॥ कंठं सहस्र कुंडे उ कारयेदेकमं कुलं॥ अयुते षट् कुले चैव कुंडे लक्षण

मीरितं॥२३॥ सप्त द्वादश संख्या च योनिः सा हस्तिके मखे॥ चतुर्दशं गुला दैर्घ्या विस्तारे च
 नवांगुलाः॥२४॥ अयुते कारयेद्यो निरुत्तरे च ततो धिका॥ योनिर्गजोष्ट्र सहस्रा सांगुलैक
 प्रकाशिता॥२५॥ तिर्यग्य वोदराण्यष्टाचतुर्विंशती इत्यस्त्रयः॥ प्रमाणमंगुलस्योक्तं वि
 तस्तिर्द्वादशांगुलाः॥२६॥ चतुर्विंशांगुलं हस्तं कुंडानां परिकीर्तितं॥ खन्यमाने यदा कुंड
 डे पारवाण प्राप्यते तदा॥२७॥ स्वल्पायुर्मृत्यवे स्त्री निकेशांगारैर्धनिह्वयः॥ त्रिंशांगुलं
 उ कर्त्तव्यं अंतरंग्रहपीठयोः॥२८॥ कुंडे स्पेशानदि कृत्वा गोविहस्तं पीठमाचरेत्॥ के
 चिन्मध्योन्नतं कुर्यात् उच्चयेद्वादशांगुलं॥२९॥ वस्त्रद्वयं समायुक्तं गोमयेनोपलेपितं
 ॥ मेखला द्वयं संयुक्तं इति वा पाठः॥ रुद्र कुंठं सरलं च सवस्त्रं च सपध्ववं॥३०॥ तीर्थोद्दि

केनसंपूर्णसर्वेष्वधिसमन्वितं॥पुष्पचंदनसंयुक्तं पीठस्थेशानतो न्यसेत्॥३१॥ ब्रीह्योयवगो
 धूमामुजामारुवाः प्रियंगवः॥ तिलाश्चसप्तमा प्रोक्ताधान्यं सप्तमिदोच्यते॥३२॥ न्यग्रोक्षोदुं
 बरोश्चतुश्चतुर्जंबूतपैवच॥ अनिषेके सदाश्रेष्ठाः कथ्यंते पंचपध्ववाः॥३३॥ ब्रह्मणा वे
 दविद्वांसो विशिष्टाः सोमयज्ञपा॥ सत्त्वाते पादस्तुं उगायत्रावायुतं जपेत्॥३४॥ आचार्य
 श्वेव कर्तव्यः सर्वज्ञः शुभललक्षणः॥ रुक्मिजोष्टौ च चत्वारो धावये कं विदुर्बुधाः॥३५॥ गाय
 त्रादाय गोमूत्रं गंधदारेति गोमयं॥ आप्यायस्वेति चक्षीरं दधिकावूति वै दधि॥३६॥ तेजो
 सिन्धुक्रमित्याज्यं देवस्य त्वा ऊरोदकं॥ रुक्मिजश्चततः प्राश्य पश्चात्कर्म समाचरेत्॥३७॥ आ
 चार्यः प्रचरेत्पूर्वमृत्विजः प्रचरेत्पुनः॥ आचार्यो मंडपं कुंडं पंचगव्येन शोधयेत्॥३८॥ दधि ह

वागतं दधिजश्रेष्ठामदनुग्रहकारकाः॥ ३९

आयुरारोग्यं पुत्रादि सुखश्रीप्राप्तये ममा आपदि घ्नतयारिषा रुद्रबुद्धिच।

वशिमीपत्रकुसुमाक्षतचंदनैः॥ सिद्धार्थेदिकपूषं उच्छत्वा पाचं च तां जलिः॥३९॥ इदम
 घ्यमिदं पाद्यं नवभिः प्रतिगृह्यतां॥ इत्थं क्त्वा विजपादेषु दद्यादघ्यमिदं क्रमात्॥४०॥
 पादप्रक्षालनं कुर्यात् अनिवध्य पुनः पुनः॥ विराचमंति ते विशाः कर्तृचैवं ततप
 रं॥४१॥ अग्नेः पश्चिमतः स्नानादाचार्यप्रमुखान् विजान्॥ पूर्वमुखान्यथा ज्येष्ठं जा
 नुमालन्यपाणिना॥४२॥ रुक्मिग्वरण निमित्तं त्वर्चयिष्येति तान् च देत्॥ इत्थं क्त्वा स्त्व
 र्चयेद्दिशान् वित्तशा व्यविवर्जितं॥४३॥ आदित्यादिग्रहयज्ञमहं कुर्वेत्त्रवर्मणि॥ रु
 ज्वेदाध्यायिशर्मणि माचार्यत्वा मइं ब्रणे॥४४॥ एवमेवेतराण्यस्तान् समस्तत्वात्त इह्य
 च॥ चंदनागरुकर्पूरं कस्तूरी कुंडमानि च॥४५॥ सुगंधद्रव्यमित्येन मा म्नातं यक्षकई

मः॥ गंधादिवस्त्रसंयुक्तादह्निणानिश्चतोषयेत्॥ ४६॥ अस्य यागस्य निष्पत्त्येन वंतो न्यर्षि
तामया॥ सुप्रसादं प्रकर्तव्यं शान्तिकं विधिपूर्वकं॥ ४७॥ इत्थं कृत्वा पविशेत्तत्र यावत्कर्म समा
प्यते॥ नित्येनैमित्तिकाम्ये आचारिक एव च॥ ४८॥ आवसथो विधातव्यो मुक्तैकां उपसृ
तिकां॥ अर्धधाने उपसृत्तं सर्वधानीजलौकिके॥ ४९॥ गृहस्थसुषलग्निः स्यात्पंचाग्निश्च
उरग्निकः॥ स्यात्त्राग्निरथैकाग्निर्नाग्निर्हीनः कदाचन॥ ५०॥ तिर्यगूर्ध्वसमिन्मात्रादृच्छानातिवृ
हन्मुखी॥ मृन्मयौ दुंबरी वा पिचरुच्छाली प्रचरुते॥ ५१॥ पृथक् पृथक् च उच्यंताः सर्वास्तीर्ण
त्रनेदवः॥ एकानिधाना मंत्रेण मंत्रेण नंतराः॥ ५२॥ यथा वा स्तोत्रादीनां उपाकरणक
र्मणि॥ आज्यस्थाल्या उपसृतीयसुवेणस्कचिनसत्तत्॥ ५३॥ अवदाने ह्येनाथ इविर्मधा

च पूर्वतः॥ तृतीयं जमदग्नीनां पश्चात्स्योदवदानकं॥ ५४॥ एवं श्रुत्वा तु साजानां पात्रां सत्का
दिषूचिभ्यः पुनस्तदनिघार्य कृत्वा हतानि उड्विकमात्॥ ५५॥ द्वितीयादिषु यागेषु च वादि
ष्ववदानकं॥ न वेदुत्तरतो मध्यात्पूर्वादिपि पश्चिमात्॥ ५६॥ पित्र्यष्टायां सर्वाणि चावदाय
सत्तस्कचि॥ अनिघारो हिरेव स्यात्सर्वत्र श्रुतिदर्शनात्॥ ५७॥ प्रावः स्कवेण च स्नानान्यव
दानानि यानि उ॥ यातयाम त्वनाशाय पुनर्होमस्तु माय च॥ ५८॥ घृतं वा यदि वा तैलं पयो वा
दधियावकं॥ आज्यस्थाने नियुक्तानां माज्यशब्दो विधीयते॥ ५९॥ आज्यानां सर्पिरीदीनां
संस्कारविधिर्नोदितः॥ अनध्वि श्रयणं दध्नः शोषाणां श्रयणं स्मृतं॥ ६०॥ मुख्यानां गेयदागौण
मुपातं सदिनश्यति॥ तत्र मुख्योपमंगौणं ग्राह्यं गौणोपमं न उ॥ ६१॥ उपात्ते उपप्रतिनिधौ मु

रव्यार्थे लक्ष्यते यदि तत्र मुख्यमना हृत्य गोणे नैव समापयेत् ॥ ६२ ॥ अंतरेणा ज्य नागो वा
 चर्वा स्तिष्ठेत्तदेव च ॥ प्रधानमेव तत्सर्वमंगानि चैतराणि तु ॥ ६३ ॥ प्रधानस्य क्रिया यत्र सा
 गंत क्रियते पुनः ॥ तदंगस्या क्रिया यांच नावृत्तिर्नैव तत्क्रिया ॥ ६४ ॥ समाप्तं यदि जानीयात्
 मयैतदयथा कृतं ॥ तावदेव पुनः कुर्यात्ति नावृत्तिः सर्वकर्मणः ॥ ६५ ॥ देवतानां विषयसिद्धि
 शेतिषु कथं न वेत् ॥ सर्वशायश्चित्तं कृत्वा क्रमेण जुहुयात्पुनः ॥ ६६ ॥ गोपुच्छमदृशो दंडः स
 मस्तुत्तमो मनोहरः ॥ रवादिरो वायवाणो वाचैकं कतमपापि वा ॥ ६७ ॥ सुवस्त्ररत्निमात्र
 स्याद्वज्रोदवी तथैव च ॥ स्कचाग्रे घ्राणवत्वातं घंगुष्ठं परिमंडलं ॥ ६८ ॥ अग्रेणायं त्वचः स्वा
 तं पंके मृगपदाक्षतिः ॥ दवी घंगुष्ठं पृष्ठा तुरीयो न च मेक्षणं ॥ ६९ ॥ प्रादेशमात्रं विज्ञे

यंचरु होमे प्रकीर्तितं ॥ अग्रमूलस्तु यन्मध्यं मध्यमूलस्तु मध्यमं ॥ ७० ॥ तन्मध्यममध्यम
 लंचस्कवं दतत्रधारयेत् ॥ अग्निः सोमश्च सूर्यश्च रुद्रश्चैव प्रजापतिः ॥ ७१ ॥ षष्ठो वैयमदे
 वश्च देवताश्च स्कवः सदा ॥ अग्निस्थाने ग्नि संतापं चंद्रेण केशमेव च ॥ ७२ ॥ सूर्येण पशु
 नाशाय रुद्रे रौद्रं जयं न वेत् ॥ प्रजास्थाने प्रजावृद्धि र्यमे मृत्यु प्रकीर्तितः ॥ ७३ ॥ श्रीप
 णी रवादिरीवाय वैकं कतपलाशजां ॥ षड्विंशदंगुलां स्कचं पाणिमात्रं स्कपुष्करः ॥ ७४ ॥ स
 र्ववातः सनिर्वाह स्कचं चार्ध षडंगुलां ॥ दंडश्च वर्तुलः कार्योश्चित्रविंशतिरंगुलः ॥ ७५ ॥ वेदां
 गुलो ब्रूयात्सात्रसूला चैव षडंगुला ॥ स्कचाग्रे षडंगुलो वक्रिस्ततः सोमः षडंगुलः ॥ ७६ ॥
 षडंगुलमपो विष्णुः प्रजापति षडंगुलः ॥ वायुः षडंगुलो यस्मात्त्यमस्तस्मात् षडंगुलः ॥ ७७ ॥

अग्निनागे धृते दंडे नयंचान्नेः प्रजायते ॥ सोमनागे धृते दंडे बक्रुरोगः प्रजायते ॥ ७८ ॥ वि
 स्तुनागे धृते दंडे धनधान्यं प्रजायते ॥ प्रजापति धृते दंडे पुत्रं पौत्रं प्रजायते ॥ ७९ ॥ वा
 युनागे धृते दंडे व्याधिं तस्य विनिर्दिशेत् ॥ यमनागे धृते दंडे मृत्युं वनसंशयः ॥ ८० ॥ वा
 क्रुमात्रा प्रकर्त्तव्या स्कक् स्कवो हस्तमात्रकः ॥ द्वावप्यनिमुखौ कार्यौ पुष्पचंदनचर्चितौ ॥
 ॥ ८१ ॥ पूर्वदक्षिण हस्तेन पश्चादामेन पाणिना ॥ गृहीत्वा पस्कचं कर्त्तुं शिरसं निजमुद्र
 या ॥ ८२ ॥ कृयादिष्टदलं पद्मं वेद्यां शुक्लपटेऽहते ॥ ताम्रकाः स्फाटिकारक्तचंदनाश्च
 स्रक्किं वृक्षैः ॥ ८३ ॥ रज्जुता आयसः सैसाग्रहाः कार्यक्रिमादिभैः ॥ मंडलोपरि संस्थाप्य स
 विप्रत्यङ्मुखं वा अपि ॥ ८४ ॥ स्वर्णं वा पटे लेख्यां गंधैर्मंडलकेषु वा ॥ आदित्यो गारकौरकौ उ

८४

कौशुकनिशाकरो ॥ ८५ ॥ पातौ बुधगुरुश्चैव शेषाः रुद्राग्रहाः स्मृताः ॥ वहुलिं चतुर
 संचक्रिणं वा एवमेव च ॥ ८६ ॥ दीर्घास्ति त्रिचक्रः कोणं पंचकोणं धनुस्तथा ॥ सूर्यध्वजश्च
 त्याकारे मंडलानियथाक्रमं ॥ ८७ ॥ इनाधिके न वेद्यानि व्याधिके शोस्तथाधिके ॥ प्रमाणैस्त
 न वेदिसिद्धिस्तस्मात्प्रामाण्यमातिरेकः ॥ ८८ ॥ द्वादशदिगुणं चैव त्रिचक्रः षण्णवद्वयं ॥ सू
 र्यादीनां क्रमात्पंचविंशत्यधर्मगुलं ॥ ८९ ॥ शुक्राकौ प्राप्नुवौ ज्ञेयौ गुरुसौ म्पावुदङ्ग
 रौ ॥ प्रत्यङ्मुखः शनिः सोमः शेषा दक्षिणतो मुखवा ॥ ९० ॥ मध्ये च नास्करं विद्या छशिने
 पूर्वदक्षिणे ॥ दक्षिणे लोहितं विद्या बुधं पूर्वोत्तरेण च ॥ ९१ ॥ उत्तरेण गुरुं विद्या पूर्वणे
 वज्रनागवं ॥ पश्चिमे न शनिं विद्या प्राङ् दक्षिण पश्चिमे ॥ ९२ ॥ पश्चिमोत्तरं केतुं संस्थाप्य वे

तः

उक्तं तुलैः॥ ग्रहा देवाधिदेवाश्च दिक्पाला लोकपालकाः॥ १३॥ गणेशाद्यास्तथापंत
 जानिदेवास्तथानराः॥ अग्निर्दक्षिणतः सूर्यास्तं नुरुत्तरतो रावः॥ १४॥ आप उत्तरतः सो
 मा पुमादक्षिणतः शशिः॥ नृमिः पश्चिमतो नौमा स्कंदो दक्षिणतः स्मृतः॥ १५॥ विष्णुः प्राच्यां बु
 धस्तथा पश्चान्ना रायणः स्मृतः॥ इंद्रः पश्चाद्गुरोश्चैव ब्रह्मास्तथा पृथुर्वतः॥ १६॥ इंद्राणी
 पश्चिमे शुक्रा तथा मिंद्रस्तथैव च॥ प्रजापते नैर्ऋते उराने राग्ने यतो यमः॥ १७॥ सार्वराज्ञ
 नैर्ऋते उराहोः कालो पराजिते॥ केतो राग्ने इतो ब्रह्मा चित्रगुप्तस्तनैर्ऋतिः॥ १८॥ इंद्रो अ
 ग्निर्यमश्चैव तथा नैर्ऋतिमेव च॥ वरुणो वायुः सोमेशा ब्रह्मा पृथ्वी प्रकाशिताः॥ १९॥ इंद्रो
 ब्रह्मा यमो वायुर्वरुणो लोकपालकाः॥ गणेशा दुर्गाश्चैत्रं च वास्तवे मरुतस्तथा॥ १००॥ ना

निदेवानरास्तथा प्रतिष्ठाप्या विचक्षुः॥ आदित्यादीन्यथा स्थानममुमावाह्यामि च
 ॥ १॥ मध्यमे मंडले रक्तं प्राङ्मुखं वर्तुलं शुभं॥ कलिगदेशं संनृतं काश्यपं पद्मधारिणं॥ २॥
 सप्ताश्वं दिनुजं देवं सूर्यमावाह्याम्य इं॥ आग्नेये मंडले चक्रः कोणे प्रत्यङ्मुखे मिते॥ ३॥
 यमुना देशं संनृतं मन्त्रिगोत्रं गदाधरं॥ दशाश्वं दिनुजं देवं सोममावाह्याम्य इं॥ ४॥
 दक्षिणे मंडले रक्ते त्रिकोणे दक्षिणामुखं॥ आवंत्यमेषमासूतं नारदाजं चक्रुर्जं॥ ५॥
 शक्तिः शूलगदापाणि नौममावाह्याम्य इं॥ ईशाने मंडले पीते बाणाकारं उदङ्मुखं॥ ६॥
 मागधं सिंहमासूतं मन्त्रिगोत्रं चक्रुर्जं॥ गदारवेदधनुर्वक्रिं बुधमावाह्याम्य इं॥ ७॥
 उत्तरे पीतकं दीर्घं चतुरस्रं उदङ्मुखं॥ सैधवं च ह्यारूढं मंगिराजं चक्रुर्जं॥ ८॥ पुस्त

कंदडाहोदकंगुरुमावाइयाम्पइं॥ पूर्वस्मिन्मंडलेपंचकोणे पूर्वमुखं सितं॥ १॥ मों वज्र
 कट्टुं इयारुणं च उबडिं च तार्गवं॥ कमंडलु च सूर्यान्त्यां शुक्रमावाइयाम्पइं॥ १०॥ प
 श्विमेमंडले च लक्ष्मधनु केदहिणामुखं॥ सौराष्ट्रं काश्यपं चूरंगुधारां च उज्जं॥ ११॥
 शूलबाणधनुर्बाहुं शनिमावाइयाम्पइं॥ नैर्ऋतमंडले शरपेक्षिणो मुखं॥ १२॥
 बर्बरं पैठिनं च सिंहां च उज्जं॥ खड्गशूलचर्मधरं राहुमावाइयाम्पइं॥ १३॥ वाय
 वोमंडले च लक्ष्मधनुर्बाहुं शनिमावाइयाम्पइं॥ अंतर्वेदि समुद्रतान्कपोतासनजैमिनीन्॥ १४॥ वि
 जालुक्कनूगदिनो धूम्रान्केतूमावाइयाम्पइं॥ ग्रहा देवाधिदेवाश्च दिक्पाला लोकापाल
 काः॥ १५॥ गणेशाद्यास्तपा पंचतानि देवास्तपानराः॥ जन्मनू गोत्रमग्निश्च वस्त्रानुमुरा

निच॥ १६॥ अज्ञाना ऊरुतेरांतिं ग्रहास्तेनापमानिताः॥ मध्याधिकस्ततो दीना बालां किंचि
 त्ततो धिकाः॥ १७॥ मध्यो युवा त्रयो वृद्धाः सूर्याद्याः क्रमशः स्मृताः॥ काश्यपोत्रिंश्रजमत्रे
 यांगिरसंतपा॥ १८॥ कौस्पं च काश्यपं चैव पैठिनं जैमिनं क्रमात्॥ अर्के जातः कलिं गेषु यामु
 नेषु च चंद्रमा॥ १९॥ अंगारकस्त्ववंत्यार्या बुधो यं कौशले स्मृतः॥ शनैश्च रक्त सौराष्ट्रां राहु
 बर्बरकेतपा॥ २०॥ अंतर्वेद्यां तथा केतुरित्येताग्र इ नू मयः॥ सप्तम्यां जानुमान्जातो अ
 ष्टम्यां च शनिस्तपा॥ २१॥ नवम्यां तार्गवो जातो दशम्यां मंगलस्तपा॥ एकादश्यां गुरुर्जातो
 द्वादश्यां च बुधस्तपा॥ २२॥ लक्ष्मच उद्दिश्यां सोमो राहुर्जातिस्तपौ सिमां॥ यावद्दृष्टं न पश्यंति
 तावज्जातास्तु केतवः॥ २३॥ आदित्यस्य विशाखां च चंद्रस्यैव उत्ततिका॥ नू मिजः पूर्वषाढा

२

गुडोदनं पायसं च हविष्यं क्षीरं वाष्टिकं ॥३२॥ दध्मोदनं हविश्चूर्णं मारुतं चित्रान्नमे
वच ॥ ३३॥ श्लेष्मपूगनारिं गजं वीरं बीजपूरणं ॥३३॥ उत्ततीनालिकेरं च दाडिकमानि
यषाक्रमं ॥ दद्यादन्यद्यथा लानं पूगं पत्रादिकं ततः ॥३४॥ अलानेयानि नोज्यानि
फलानि तानि दापयेत् ॥ पत्रं पुष्पं फलं तोयं रत्नानि विविधानि च ॥३५॥ ग्रहाणां धर्मया
दत्तं देहि मे वाञ्छितं फलं ॥ आदित्याः ग्रहाः सर्वे पावे चात्र प्रतिष्ठिताः ॥ नेष्टुं ह्यमया
दत्तमिदमर्घ्यं नमो नमः ॥३६॥ ३७॥ आयुर्विधां धनं दत्तयशः शौर्यं च पुष्कलं ॥ पुत्रान् दत्त
सुखं दत्तं सर्वान् कामांश्च दत्तमे ॥३८॥ अर्कः पलाशः खदिरो पामार्गो पिप्पलः ॥ उडुं ब
रशमी पूर्वजिह्वाश्च समिधः क्रमात् ॥३९॥ अलानेत्रप्रकर्तव्याः सर्वाः पालाशवृक्षजाः ॥

होतव्यामधुसर्पिण्यां दध्नाक्षीरेण वा पुनः ॥४०॥ आर्द्रपिक्वां समले दंतर्ज न्यंगुलि वत्तु
 लां ॥ ईदृशी हो मये त्वाहः प्राप्नोति विपुलां श्रियं ॥४१॥ प्रादेशमात्री राह्यनक्र स्वानाधिका
 नवेत् ॥ व्याधिनाशः सर्वकाम धन पुत्रपशुस्त्रियः ॥४२॥ पापहयो दीर्घमायुर्धर्मवृद्धिर्ध
 याक्रमं ॥ अष्टोत्तरं स इस्त्रं शतमष्टोत्तरं तपा ॥४३॥ अष्टाविंशतिरष्टौ वा ए कै कस्य उ हो
 मयेत् ॥ एकैका च घृताहुतिरेकैका च चरोस्तपा ॥४४॥ स्वकीयेन च मंत्रेण देया चैकं य इ
 प्रति ॥ पर्वप्रमाणमाहुत्या पंचांगुलि गृहीतया ॥४५॥ मध्वाक्ष्मी रसं युक्तान् सयवान् जुहु
 यात्ति लान् ॥ उत्तानेन च इस्तेन अंगुष्ठायै प्रपाडितान् ॥४६॥ सं इतांगुलि पाणिस्त वाग्य
 तो जुहुयाद्भुविः ॥ दानं प्रतिग्रहो हो मोक्षो जने बलिरेव च ॥४७॥ सांगुष्ठेन सदा कार्यमसुरे

मसुरे न्योन्यथा नवेत् ॥ नमुक्तकोशो जुहुयात् प्रातिपत्ति तज्जानुकः ॥४८॥ अनिपातित
 जानुस्करास्तसैर्जुहुयाद्भुविः ॥ रुत्विजो जुहुता मग्नो यद्भुविः पतते बहिः ॥४९॥ स एष वा
 रुणे नार्गोस्तस्मादप्सु विनिहिषेत् ॥ नित्येनै मित्तिके काम्ये आनिचारिक एव च ॥५०॥
 गृहस्तुक्तपलानिः स्यात्पंचाग्निश्चतुरग्निकः ॥ सृष्टिग्निरपैकाग्निनाग्निशानः कदाचन
 ॥५१॥ आत्तष्टेनाप्ययस्वाग्निमूर्ध्व उद्धुध्य धं हृस्पतेः ॥ अतिशुक्रं ते अन्यत्तु मग्निः क
 यानः के उं ह एवं नित्यग्रह मंत्राः ॥५२॥ अग्निं हृतमप्सु मेस्यो नापृथिवी दं विष्करिं हरे
 ष्ठा नो प्राणामासु प्रजापते न त्वदायं गौर्ब्रह्म जज्ञान मिति देवता मंत्राः ॥५३॥ कहु
 नाय गौरीर्मिमाययद्दं दः स इस्त्रशीर्षा ब्रह्मस्पते ज्ञातार मिंद्रं पारयि वां संकायमा

नस्तंनश्चित्रऊह्येत्यधिदेवतामंत्राः॥ ॥ त्रातारमिंद्रं त्वनो अग्नेतवयस्मिन्हृत्ते प्र
 ताययिरुद्रं तमं वरुणो नियोऽग्निः वयं सोमस्तमीशानमस्मे रुद्रास्यो नाष्टपि वीदिक
 पालमंत्राः॥ ॥ एं प्रसानसिं ब्रह्मणस्पते परिये वांसं वा यवायाहि वरुणः प्रावितेति लो
 कपालमंत्राः॥ गणानां त्वाजात वेदसेहे त्रस्यपतिना वास्तोष्पते प्रतिमरुतो यस्य हि
 रुय इति मंच देवतामंत्राः॥ ॥ अग्निर्हविः प्रजापत आथ यस्व कद्रुद्रायादिति द्यौ
 बृहस्पते अतियदर्यः कालिको नाम उदीरतामवरजप्रो नो अग्निर्हजुनीतीनः सवि
 ता पश्चाद्देहृत्वष्टारं वा यवायाही प्राग्नी आगतं मानो मित्रावरुण त्रातारमिंद्रं प्रता
 ययिः समुद्रजेषाः उमासश्च र्षणी धृतस्त सवित्रर्वरेण्य मिदं विष्णुर्येनः सपत्न्यावरुणः

११

प्राविताशन्नो अजरकपाद्रुतनो हि बुधः पूषा गा अन्वेडनर्षो रेव्याः परिये वांसं मि
 त्यष्टाविंशतिर्नक्षत्र देवतामंत्राः॥ ॥ ब्रह्मणस्पते त्वमिदं विष्णुः कद्रुद्रायेति नरा
 मंत्राः॥ ॥ वेदादयस्त्र्यंबकश्च लक्ष्मीश्चासरस्वती मरुत्पर्जन्यवसाव विश्वे देवाः
 श्विनी सुतौ गायत्री महारुद्रा रुतयश्चेदस्तापित देवताः॥ ॥ अग्निमीलेद्रुषेत्वा
 न्न आयाहि दिशन्नो देवी रिति वेदादि त्र्यंबकं सक्तुमिव पावकान मरुतो मारुतस्य
 नपर्जन्या यप्रगायतयेनः सपत्न्या विश्वे देवा स एषोऽउपास्त सवित्रर्नृत्तुवः स्वेत्यस्तापि
 तर्होमः॥ ॥ पश्चाद्ग्नये यजमानस्ततस्त्यागं समाचरेत् मंत्रोक्त देवतानामचतुर्थं तमि
 दं पदात्॥ १२॥ धेनुः शंखस्तपानद्वा हिमवा सोऽह्यः क्रमात् तल्लागौराय संछागं ग्रहाणं

दक्षिणाः स्मृताः ॥७३॥ हिरण्येन समाः कार्ययिजमानेन दक्षिणा ॥ हिरण्यमपवादद्यात्
 गुरुर्वार्येन त्रुष्यति ॥७४॥ गंधपुष्पैरलंलत्पल्लवोपस्करसंयुताः ॥ स्वस्वमंत्रेण दातव्याः
 सर्वासर्वत्र दक्षिणां ॥७५॥ कपिले सर्वदेवानां पूजनीया शिरोहिणि ॥ सर्वदेवमया यस्मा
 दतशांतिं प्रयच्छमे ॥७६॥ पुण्यस्त्वं शंखदेवानां मंगलानां च मंगलं ॥ विष्कना निधुतो नि
 त्यं अतः शांतिं प्रयच्छमे ॥७७॥ धर्मस्त्वं वृषरूपेण जगदानंदकारक ॥ अष्टमूर्तिरधिष्ठा
 तमस्तस्मात् शांतिं प्रयच्छमे ॥७८॥ हिरण्यगर्जगर्जस्त्वं हेमबीजं विजावसो ॥ अनंतपुण्यफलद
 मस्तस्मात् शांतिं प्रयच्छमे ॥ कपिलो अश्वरूपेण यस्मादमृतसंभव ॥ चंद्रार्कवाहने नित्यं अ
 तः शांतिं प्रयच्छमे ॥७९॥ पातवस्त्रयुगं यस्मात् वासुदेवस्य वध्वत्तं ॥ प्रधानं तस्य तद्विष्णो

१२

रतः शांतिं प्रयच्छमे ॥८०॥ यस्मात्त्वं पृथिवी सर्वाधिनुकेल्लस संभव ॥ सर्वपापहरानि
 त्यमस्तस्मात् शांतिं प्रयच्छमे ॥८१॥ यस्मादायस कर्माणि तवाधीनानि सर्वदा ॥ लांगलान्या
 युधादीनि अतः शांतिं प्रयच्छमे ॥८२॥ यस्मात्त्वं गेहोयज्ञानां मंगलेन व्यवस्थितः ॥ योनि
 विजावसो नित्यं मस्तस्मात् शांतिं प्रयच्छमे ॥८३॥ ब्राह्मणं विनियोगं चच्छंदां च देवता ॥ अ
 ज्ञात्वा पंचतन्मंत्रान्न तस्य फलमश्नुते ॥८४॥ यस्मात्स नोपविष्टस्य पत्नी पुत्रादिति
 मद् ॥ ऊरुः कलशतोयेन पध्वं वै शान्तिं पेचनं ॥८५॥ यदि चेच्छिपावित्र्यं सर्वतीर्था
 निपेचनं ॥ ब्राह्मणस्य करान्मुक्तं तोयं शिरसि धारयेत् ॥८६॥ आदित्यं चंद्रमा ज्योति
 बुधो जीवसितोर्कजः ॥ यश्चास्त्वामन्तिषि चं च राहुः केतुश्च पूजिताः ॥८७॥ सर्वसिमु

प्राःसरितःसरांसिसजलानिच॥आयांत्रयजमानस्यदुरितक्षयकारिण॥८८॥संव
 सराऽयनामासातिषिवारस्यनाडिका॥मुरुत्तान्यनिषिंचंनचत्राणिदिवानिशं॥८९॥
 आदायरुद्रकलशंदिजेःसाधंततोगुरु॥पंचांगरुद्रजायेनपूतंशान्तिप्रदंशिवं॥९०॥
 कलाकलाहिदेवानांदानवानांकलाकला॥विगृह्यनिर्मितोयेनकलशस्तेनकथ्यते॥९१॥
 कलशस्यमुखेब्रह्माग्नीवायांत्रमहेश्वर॥मूलेत्रविन्यसेद्विष्णुंमध्येमातृगणंतथा॥९२॥
 ऊर्ध्वेसमुद्राश्चतारःसप्तद्वीपाचमेदिनी॥अर्जुनीगोमतीचैवचंद्रतागासरस्वती॥९३॥
 कावेरीक्षेत्रवेणाचगंगाचैवमहानदी॥तापीगोदावराचैवमाहेंद्रीनर्मदातथा॥९४॥नदा
 र्विविधाजातानद्यःसर्वस्तिथापरा॥प्रतासपुष्करंचैव नैमिषंचहिमालयं॥९५॥विश्वे

१३

विश्वेश्वरंवैद्यनाथंगंगासागरसंगमं॥दृष्टव्यांयानिर्धनिकलशस्थाभितावै॥५॥शान्तिः
 पुष्टिश्चगायत्रीसावित्रीकलशस्थिता॥ऋग्वेदस्कयजुर्वेदःसामवेदस्त्वर्षवर्णः॥६॥
 अंगैस्तुसहितास्तेतेकलशंत्रसमाश्रिता॥कलशोदकेनमंत्रैस्तुयःऊर्यादितिषेच
 नं॥७॥आयुरारोग्यमैश्वर्यंलजेत्कामान्मुपुष्कलान्॥कपिलःपिंगलोधूमकेतुर्जिह्वा
 रणवचः॥८॥शिखीचशटकश्चैवमहातेजाहुताशनौ॥चतुर्निश्चचतुर्निश्चिदात्मापं
 चनिरेवच॥हूयतेचपुनर्दत्त्यांतस्मैयज्ञात्मनेनमः॥९॥नवग्रहमखेकार्येमंडपऊं
 डमेवच॥स्थंडिलंरुद्रकलशमृत्विजांवरणादिकं॥१०॥ऊशंडीनूमिसंस्कारपूर्वाधि
 श्रयणांतिका॥स्थापनंचग्रहादीनांपूजासंदेहःतपस्ततः॥११॥हृतातिघारणाद्याज्य

नागांताचक्रशंडिका॥ समिदाज्यंचरूणांच होमस्तिलयवैः क्रमात्॥१२॥ पंचांगरुद्र
 ऊपनंत होमश्च दशशंकः॥ ग्रह पूजार्घदानं च प्रार्थनार्चन कल्पनं॥१३॥ वक्रिपूजा
 बलहर्नि पूर्य कृतिरतः परं॥ होमस्य दक्षिणा नां च नृयस्याश्चैव कल्पनं॥१४॥ स्वि
 ष्टस्य पूर्विका बहिर्होमांताचक्रशंडिका॥ पश्चादग्नेर्यजमानस्ततस्तस्या गर्भाच
 रेत्॥१५॥ मंत्रोक्तदेवतानामचतुर्थं तमिदं पदात्॥ अनिषेकादिमांगल्यं नार्थपु
 त्रान्वितस्य च॥१६॥ प्रणीतानां विमोकादिशांत्यं त्याचक्रशंडिका॥ विसर्जनं ग्रह
 दानां पदार्पणानामयं क्रमः॥१७॥ आदित्याद्याग्रहाः सर्वे पीठे यत्र प्रतिष्ठिताः॥ ते गृ
 हां उभयादक्षमिदमर्घ्यं नमो नमः॥१८॥ आयुर्विद्यां धनं दत्तयशः सां शौचं च पु

१४

शूलं॥ पुत्रान् दत्तसुखं दत्तसर्वान् कामांश्च दत्तमे॥२१॥ वसिष्ठः सर्वकल्याणं न वयं इमं
 तपा॥ शांतिदं राजपदं श्रीदमायुरारोग्यवृद्धिदं॥२२॥ अनिषेक बहिर्होमं मांगल्यं स्वस्ति
 वाचनं॥ आशीर्मेन्द्राः क्रतोषैषा ऊर्ध्वस्थिश्चैव कारयेत्॥२३॥ ब्रीहितं दुल्लसं पूर्य हवर्चि
 रशमीयुतं॥ कांस्यपात्रं सतां बूलमाहुर्वर्धपिनं बुधाः॥२४॥ समिदाधानमेतेषां ग्रह
 होविधीयते॥ दक्षिणादानमेतेषां मेतेषां विप्रनोजनं॥२५॥ ॥ इति शौनकी समाप्ते॥
 अंशास्त्रांतरे॥ यज्ञे शांतिककल्याणे मृगीहंसीप्रकीर्तितां॥ अनिचारे तपाप्रेते सूकरी क
 प्यते बुधैः॥१॥ मुक्तकनिष्ठतर्ज्यां हंसी मुक्तकनिष्ठिका॥ सूकरी करसंकोची मुद्रत्र
 यमुदाहृता॥ अंकारश्चाप्यकारश्च दावेतौ ब्रह्मणः पुरा॥ अंजं नित्वा विनियतौ तेनेमौ मंग

लावुनौ इति॥ अपवरणादिप्रयोगः॥ पादप्रक्षालनेग्रहयज्ञचकर्मणि॥ आचार्याय
 तदः पाद्यं एष वोऽर्घः॥ ग्रहयज्ञकर्मणि रुक्मिणि एतद इत्यादि॥ आचम्या प्राणायामपूर्वतः
 तः स्वस्तिपाठः॥ अपवित्रः पवित्र इत्यादिमध्वित्यंतं कृत्वा॥ अद्य श्रीब्रह्मणो इत्यादि सर्वानि
 ष्वपरिहारापसर्वकामसमृद्धयर्थं न वयं इमानुक्तलापं शास्त्रोक्तफलावाप्त्यर्थं वयं
 इष्टारं जनिमित्तं रुक्मिण्यवरणमङ्करिष्ये अक्षतान् गृहीत्वा॥ अमुकसगोत्रं अमुका
 कशर्माणं सर्वसिद्धिकामः ग्रहयज्ञेन स्नात्वा लीपाकेन ग्रहोपचारपूजनेन हिरण्यदक्षिणेना
 इत्यक्षेपे तत्रमेवं आचार्यो जिव॥ शक्तश्चेत्तद्धेन्वाद्युक्तदक्षिणेना इत्यक्षेपे इति॥ ततः गोत्र इत्या
 दिपूर्ववत्प्रयोगं कृत्वा इत्यक्षेपे तत्रमेवं मृत्विश्रव एव मृत्विजं प्रति॥ अग्निष्टोमवत्प्रयो

१५

गावृत्तिः कार्या॥ ततः गंधाद्यर्चनं तत्र यथादत्तं गंधाद्यर्चनं तांबूलं च॥ आचार्यप्रमुखेन्योरुक्मि
 कून्योऽङ्गं संप्रददे॥ यो यो विनागः स प्रतिगृह्यतामिति॥ अर्चनविधिरिति॥ आचम्य दास्यमा
 नं तृप्तिपयंतं नोजनं आचार्यप्रमुखेन्य इति॥ ततः पुण्याङ्गदीर्घं० स्तु॥ शिवा आपः संत्वित्या
 दिशांतिरस्त्वित्यादि० अस्य वरणकर्मणः प्रतिष्ठासिद्धयर्थं हिरण्यदक्षिणेत्यादि० रुक्मि
 णापांत्वित्यादि० आदित्याद्याः ग्रहाः प्रीयंतामित्यादि॥ अस्य रुक्मिण्यवरणकर्मणोऽप्येक
 नमितिततो मांगल्यं आशीर्वादश्च॥ आचम्या अस्य यागस्येति यजमानो ब्रूयात्॥ तत आचार्य
 आचम्या स्वस्तिपाठपूर्वकं कर्मरिंजः॥ मंडपकुंडादियजुः क्रियाः कार्याः॥ ग्रहणासादन
 प्रोक्षणे निमंत्रदेवतान्य इति सूत्रानि प्रायेण च चरुनिर्वापणे प्रयोगः॥ सवित्रे सोमायां

गारकायुधाय वृक्षतयेतुकाय नैश्वराय राइवे के उ न्यो जुष्टं गृह्णामि। समाप्ते क
 र्मणि वैश्वदेवं। असमाप्ते नो ने वाः नो ऊं डे ऊ यति। यथा लक्ष्मणे कोटि रोमादाविति॥
 विनायक शान्तिग्रन्थं शान्तिकर्मणोस्तत्रैकत्वे प्रयोगः। सग्रह विनायक शान्तिकर्मणि वेद
 मूर्तये आचार्याय एतद् पाद्यमित्यादि। अनेनैव प्रयोगेण स्वस्तिवाचके न्योक्तं वि
 ति। वरणे अद्येत्यादि विनायकोपसर्गनिवृत्त्यर्थं ग्रन्थजनि तदोषोपशान्त्यर्थं निवृत्त्यर्थं
 तु ऊनापं सर्वारिष्टं सर्वकामसं अविघ्ने न कं कृत्वि वरणं म हं करिष्ये। अमुकसंगोत्रे
 त्यादि सर्वार्थिकामः सग्रह विनायक शान्त्यपनं पूर्वकया स्थापनापाकाया स्थापित देवता
 पूजन परयावत्त्रयुग्मद्विराणदक्षिणया अहं यक्षे। तत्र त्वं मे आचार्यो न्निवा गोत्रवर्जं पू

१६

वंचि प्रयोगं उच्चार्य। तत्र मेयं स्वस्तिवाचकान्नव। कर्मैकत्वात्तत्रेण वरणं न वति। पु
 नः गोत्रादि सर्वप्रयोगं कृत्वा तत्र मेत्वमृत्विश्वव। एवं प्रयोगाद्व्यास सर्वेषां वरणं पूजा
 दिकं समाप्या च म्या। अनयोर्योग्योः सिद्धौ न वं तो न्यर्पिता मया। स प्रसादं प्रकर्त्तव्यं
 कर्मैतद्विधिपूर्वकं। ततः आचार्यो मं उल्लसुं डिलानां क्रमेण यजुः क्रियाः कार्याणि
 शान्तिकयोरग्न्युत्तारणं कृत्वा प्रक्षाल्य पीठे परि आसादायत्॥ अथ कलशोप
 रः॥ महीद्यौरितिसप्तधान्योपरि कलशस्थापनं॥ नृत्तुवः स्वरिति पूरणं। यत्रौषधिरि
 तिसर्वौषधप्रक्षेपः। आयुष्यं वचस्पमिति द्विराणं। युर्ववस्त्राणीति वासः। अथ लेखति
 पञ्चवस्त्रानि। इदं ते पात्रं स न वित्तमिति पूर्णपात्रं। याः फालिनीरिति नालिकेरं। एवं पू

वक्तुं लक्ष्मीदिमंत्रावृत्या सर्वेषु कलशेषु। ततः सर्वेषामन्वारन्यजपति। कला कला हि
 देवानां मित्रादिनवनिर्मत्रैरधिवासनं कार्यं। ततः कलशाधिष्ठात्री देवतान्योनमज
 ति पूजनं। तेषु स्वस्त्ययनपूर्वजपः कार्यः। अग्निस्त्वापनादि आज्याधि श्रयणीतं कृत्वा
 ततः सर्वपात्राणां तैलमसीति तैलस्त्वालीमाहायेषे त्वेत्यधिश्रित्यादितत्पुरुषाय वि
 इ चारुं ऊं डाय धीमहि। तन्नां हं ती प्रचोदयादित्यनेन गणपति स्त्वापनं। सुतगणवि
 य इ काममालिन्यै धीमहि। तन्नो गौरी प्रचोदयात्। अनेन गौरी स्त्वापनं। ततो नवग्रह
 हीनां च स्त्वापनं कृत्वा प्रतिमंत्रेण प्रयोगः। गणेशं बिकौ नवग्रह देवता स्त्वापितस
 हिताः सुप्रतिष्ठिता वरदानवन्ति। ततः आवाहनं। गजवक्त्रो गणाध्यक्षः सर्वविघ्न

१७

विनाशनः। लंबोदर त्रिनेत्रेय आगच्छ गणनायकः। गौरी हिमाद्रितवरदां देवी वर
 दां जैरवप्रियां। लंबोदरस्य जननी गौरी मावाह्याम्यहं। ततः संचोप पूजा। काले पिशांति
 रवंडोक्त विशेषः कार्यः। मितश्च संमितश्चैव तथा शालकटंकटौ। कृष्णां जोराज पुत्रश्च
 पूजा चैवां बिका तथा इति वचनवत्नात्। अत्रैव गणेशमूर्तिविषयप्रधान देवता पू
 जनं कार्यं। प्राक्षादिफलपूजा कार्यं। ततः श्रितानि धाराणां द्याज्यजागां तं कृत्वा। विघ्ना
 दर्शनि बोधोक्तो विशेषः। नम्रासनं प्रतिष्ठाप्य तत्पार्श्वपूर्वभागे गौरी सहितं गणेशपार्श्व
 कार्यं। प्राप्नुयाद्दीशान्यां त्रिदंशगुलांतरं त्यक्त्वा अपत्यि रिमाणमिति। कात्यायनसूत्रे
 क्तं स्तुतये कृपुतदैर्घ्यै छ्रियाणामपि द्वादशांगुले स्तुंडिले कुर्यात्। मितारुणायामपि ग

लोकां विद्मः यैः ज्ञास्यन्तस्वनिधानमेवमुक्तं तद्यथा। उक्तलक्षणे गुरुर्न द्रासन रचना
 नंतरं तस्मात् विनायकं तज्जननी चोक्तमंत्रात्प्रां गंधपुष्पादिभिः समस्त्यर्च्य। तस्यो
 त्तर उदकं स्नान्यायेन ह्येव फलेन विरुस्तं ग्रहपीठं कार्यं। तद्यथा। ऊं उमानेन कर्तु
 व्यं ग्रहपीठं विचक्षणैरिति। तस्मात् इत्युक्तमात्रं ऊं उस्मात्तु एतत्तु विरुस्तं जवतीति
 सा च त्रिंशदंगुला जवतीत्यर्थः। ऊं उतु त्रतो ज्ञास्यन्तं विधेयं। तत्र माणं गुरुपूष्पा
 यां उक्तल द्रासनं दृष्टव्यं॥ अपच। चर्मणानुदरे रक्ते स्थाप्यं ज्ञास्यन्तं तत्रेति। यादवत्स्य १८
 वचने रक्ते इति रक्तानुदरे। ननु रंजितेत्यर्थः। समामी निर्देशात् चर्मोपरि श्रीपद्मि
 मितं ज्ञानं मनोरमं ज्ञास्यन्तं शब्देनोच्यते। यदि ऊं उतु पूर्वतो गणेशपूजनं करोति। तदा

संनिधानत्वं नोपपद्यते पुनश्च ज्ञास्यन्तं दाम्नेय्यां पैट्ठकं दिशि गणेशवैति। आग्ने
 यी पिट्टकार्ये प्रसिद्धा दक्षिणं प्राचीं पित्र्यं तिष्ठत्यसूत्रं। तस्मादिवा दर्शनीयं। ज्ञा
 स्यन्तं पूर्वजागे गणेशपूजनं समीचीनं ऊं उस्मेशान दिक्तागे ग्रहपीठं यदुक्तं। तत्
 गणेशान्तरं पूजनादीनामप्युपलक्षणार्थं। ततो यजमान आचार्य समर्पिता इत
 वाससी परिधाय च म्यगुरु देवान् नमस्कृत्य प्रद्रासनं प्रदक्षिणी कृत्य पुण्या इश्वरे
 नापविशति। तत्र सुप्रोहितादिकं पात्रे च तत्वा प्रयोगः। अस्मिन् विनायकशान्तिक
 स्तपनारं त्रनिमित्तं सर्वकामसमृद्धिर्प्राप्तिश्च। अंबिकाप्रीत्यर्थं यथादात्तमानौ निचत्वा
 दिक्कर्मिकयोग्यानि विचित्राणि वासांसि पट्टकूजानि वा वृक्षस्यति देवतानि मुकु

टुङ्गसुभ्रस्वज्जुङ्गमताबूलानि। चतसृत्पःसौवासिनी त्योहंसंप्रददे। अनेन न
गवत्यै श्रीं विकार्यै प्रीयतां। ततो सवः कार्यः। गौरसर्षपकल्केन असंस्कृताज्ज
मिश्रेण सर्वांगोदत्तनं कार्यं। नशिरसि। स्वस्त्ययनं पठंश्च। गौरसर्षपग्रहणतूर
क्तमिश्रैरपि। ततः चंदनागरु कपूरं कस्तूरीं जुङ्गमानि। सुगंधद्रव्यमित्येव मा
तं यत्कृद्दमः। तथा प्रियंगुन केसरं शंखपुष्पी चालुककुष्ठादिसर्वेष्वधिसहितै
विलिप्ताशिरौ यजमानः स्वस्तिवाचनं करोति। स्वस्तिवाचकानां सुप्रोद्दितादिकं स
त्वा आत्मशिरसि शंखायनकारिकयोक्ता आशीः कार्यः। शांतिरस्तु। उष्टिरस्तु।
पुष्टिरस्तु। वृद्धिरस्तु। अविघ्नमस्तु। आयुष्यमस्तु। आरोग्यमस्तु। शिवं कर्मास्तु।

कर्मसमृद्धिरस्तु। पुत्रसमृद्धिरस्तु। वेदसमृद्धिरस्तु। शास्त्रसमृद्धिरस्तु। धा
नधान्यसमृद्धिरस्तु। इष्टसंपदस्तु। अनिष्टनिरसनमस्तु। यत्पापं रोगं दुर्गतिं
अशुभं तत्प्रतिहतमस्तु। द्विपदचतुष्पदेत्यः सुशांतिर्भवतु॥ प्रयोगः॥ अस्मिन्
प्रासनोपविष्टस्त्रपन कर्मणि पुण्या इवाचननिमित्तं नि। इरण्यदहिणानिष्पृये
त्यादि० मिताक्षरायां। अस्मिन् समये स्वगृह्योक्तमार्गेण पुण्या इवाचनं कार्यं। तच्च शं
खायनस्वगृह्ये आम्नातात्। आश्वलायनगृह्योक्तमविरुद्धं ग्राह्यं। संहोपदहिणा
सीत्यादि० दिक् देवताः श्रुताः संपद्यंतां। नगैर्वंतौ गणेशां विके प्रीयेतां। आदित्या
द्याः प्रज्ञाः। प्रियंतामित्यादि। अपहानरवं जोक्तं पुण्या इवाचनं॥ विनायकपदं ति॥

स्तुतिविघ्नराजश्चगौर्यास्त्रिस्थापनंततः। वरुणं ब्राह्मणानां च ततो तन्नामनक्रि
 या॥१॥ स्थापनं कलशानां च तेषु मुद्रापनादिकं। ऊशंडी चरुपाकांता लघुपूजा व
 योरपि॥२॥ श्रुतानिघारणद्याज्यजागांता च ऊशंडिका। तन्नामनोपविष्टस्य क
 केनोदत्तनंततः॥३॥ गंधैर्मूर्ध्नि विलेपश्च दहिणा स्वास्तिवाचनं। कलशैः स्त्रपनं
 तस्य तिलहोमश्च मस्तके॥४॥ यजमाने ह्युयास्थानं चरो राहुतयोश्च षट्। विना
 यकां बिकापूजा प्रणमोर्घस्तिपांजलिः॥५॥ संकल्पश्चैव पूजाया उपस्थानं पृथ
 कपृथक्। ऊशंडी स्विष्टस्तुर्वया व ह्यविमर्जनात्॥६॥ होमस्य दहिणादा
 निकल्पनामंगलक्रिया॥ बलिदानं चरोः शेषाच्चरेत्सूपमोचनं॥७॥ ॥

२०

॥ इति विनायकशान्तिपद्धतिः समाप्ता ॥ श्रीरक्त ॥ शुभं न वत्तु ॥
 ॥ दीक्षितमुकुंदजी सुतदीक्षितगोविंदजी निविनायकशान्तिपद्धतिः समा
 प्ता ॥ संवत् १७६६ चैत्र शुद्धिद्वितीयायां नौमे लिखितेयं विनायकशान्तिः ॥

पक्की शाही नो सामान। टंकणखार पैशा १ नार। काथो पैशा २ नार। लोहनापात्र मध्ये लोहवडे
 रखल करवोग।

२१

